

APOSTOLUL

CURIERUL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE DIN BUCUREȘTI

APARE DE DOUA ORI PE LUNĂ

Redacția și Administrația:
ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

ABONAMENTUL { pentru preoți, diaconi și instituții 150 lei pe an
pentru cântăreți și paracliseri 100 lei pe an

SUMARUL

1. Prieteni ai Mântuitorului . . . Referent
2. Cuvântarea I. P. S. Patriarh
3. Chipuri de preoți Pr. Nicolae-Boțeanu
4. Ortodoxie, ortodoxie P. Ș. Arh. Titu
5. Comentariu practic Pr. Marin C. Ionescu
6. Planuri zadarnice Pr. Manea Popescu
7. Prima apologie Diac. A. N. C-tinescu
8. Plan de predică Pr. Marin C. Ionescu
9. Cronica internă **
10. Parohii vacante, etc. **

Un lucru însă e de remarcat: în ordinea omenească, atât cinstea de a ocupa un loc înalt, cât și porunca de a îndeplini cu competență și conștiințiozitate un serviciu corespund unor calități proprii, fără de care n'ai primi nici cinstea și nici porunca. Pe când în ordinea dumnezească, cinstea de a fi numit prieten al Mântuitorului îți este dată cu totul gratuit, iar porunca de a înfăptui cuvântul Lui are la bază o foarte largă ajutorare divină, pe care o capeți prin revărsarea harului divin.

PRIETENI AI MANTUITORULUI

„Voi sunteți prietenii Mei“ (Ioan XV; 4). Acesta este un cuvânt al Domnului către ucenicii Săi. Mare cuvânt și tot atât de mare cinstea, pe care Mântuitorul o așează pe frunțile, încă posomorâte, ale apostolilor. Dar nu zadarnic, căci nu e cuvânt omenesc, ci dumnezeesc. Prieten al Domnului însemnează o cinste cu adevărat mare, dar și o poruncă. O cinste, pentru că ei cunoșteau acum tot ceea ce Iisus știa dela Tatăl; cunoșteau deci voința Tatălui ceresc, atât de clar descoperită de Mântuitorul: „Toate câte am auzit dela Tatăl Meu, am arătat vouă“. O poruncă, pentru că prietenia Lui e condiționată de îndatorirea de a pune în faptă cuvântul Lui: „Voi prietenii Mei sunteți, de veți face câte Eu poruncesc vouă“.

In acest înțeles, sfinții apostoli sunt numiți prieteni ai Mântuitorului, ca cei cari cunoșteau de-a fir a păr voința Tatălui și și ca cei cari erau rânduiți spre slujba de întemeiere și statornicire a împărăției cerești. Și mai bine ne încredințăm de lucrul acesta, dacă observăm că, cu un moment mai înainte Toma întrebă: „Doamne, nu știm unde mergi, și cum putem să știm calea?, și Filip, nedumerit, rugă pe Mântuitorul să rupă întunerecul despărțitor de Dumnezeu: „Doamne, arată nouă pe Tatăl și ne va ajunge“, — iar ceva mai târziu răspund cu toți, ca unul: „Iată, acum arătat grăești și nici-o pildă nu zici“. Se lămuriseră cât de mare e cinstea de a fi prieteni ai Mântuitorului și câtă mântuire atârână de porunca de a îndeplini întru totul cuvântul Lui dumnezeesc. Primirea darului Duhului Sfânt, în ziua cincizecimii, i-a pe-

celluit ca prieteni adevărați ai Domnului și împuterniciți săvârșitori ai tainelor sfințitoare.

Astfel este prieten al Domnului orice preot. Când zic preot, înțeleg prieten al Mântuitorului, deci cunoscător al voinții lui Dumnezeu și împlinitor al cuvântului Lui. In sufletul unui preot trebuie să găsești pace, nu sfadă; iubire, nu ură; sme-

renie, nu îngâmfare; lepădare de sine, nu dorință de stăpânire; armonie divină, nu haos înfricoșător; îngrijire de ale duhului, nu de ale trupului; — în ființa unui preot trebuie să găsească creștinul pe Dumnezeu, nu pe omul cutare; duh creștin, nu trup omenesc. Conștiința prieteniei Mântuitorului e pecetea preoției Noului Testament, în care slava lui Dumnezeu strălucește cu p.tere orbitoare.

CUVANTAREA

I. P. Sf. Patriarh-Regent Miron, ținută în Catedrala dela Constanța, în 28 Oct. 1928, aniversarea semicentenarului dela realipirea Dobrogei la patria-mumă.

Două elemente de căpetenie stau la temelie existenței poporului românesc și a provinciilor, cari alcătuiesc țara sa; unul este elementul latin și altul cel creștinesc.

Sub acest raport Dobrogea ocupă locul cel dintâi dintre celelalte provincii românești, căci ea înfățișează în aceste părți cea mai veche romanizare și cel mai vechi creștinism, deci un aluat de prefacere într'o țară neolatină.

În adevăr. Dacia lui Traian își începe viața romană dela anul 107 încoace, pe când Dobrogea devine provincie romană cu 100 ani mai înainte. Ea e luată în stăpânire romană încă la anul 15 d. Hr. de Împăratul Tiberiu; e orânduită la 42 de împăratul Claudiu; este populată cu cetățeni romani din apus sub împărații Flavii dela 70 încoace; iar la 150 — sub împăratul Antoniu cel pios — Dobrogea devenise o țară adânc romană, bogată și fericită.

* * *

Credința creștină de asemenea își are în Dobrogea începutul chiar în vremea Sf. Apostoli. Apostolul Andrei avu soarta să predice pe țărmurile Mărilor, în lumea de porturi grecești; iar Dobrogea avea încă din veacul VI a. Hr. o vie viață grecească. Sunt istorici cari mențin legenda, că el ar fi predicat și'n aceste părți.

Persecuția creștinismului de sub Deoclețian și urmașii săi (284—312) ne dovedește, că în Dobrogea creștinismul în veacul III nu numai era lăfit, ci biserica avea deja o bună organizare, ceea ce indică o anu-

mită vechime. Din acest timp găsim mulțime de mucenici în Dobrogea: Pe sfântul Dasius la Durostorum, azi Silistra, pe sfântul Ciril la Axiopolis, azi Cerna-Vodă, la Tomi, azi Constanța, pe Sf. Hristos și Papa și mulți alții, mai ales, că aci era și locul de exil — din vechime cunoscut pentru creștinii din alte părți.

Pe vremea împăratului Constantin cel mare și a urmașilor săi biserica creștină din Dobrogea, numită dela Deoclețian încoace Scythia Minor, devine apărătoarea strălucită a ortodoxiei dela Nicea (325) în potrive arianismului, care — în luptele ariane de sub urmașii lui Constantin (337—381) — cuprinsese bisericile dela Dunăre, mai ales din Serbia și Panonia și la 360 devine mărturisire oficială a statului roman. Și totuși biserica din Dobrogea continuă a lupta cu energie pentru ortodoxia Niceiană. Aci — la Tomi — exista o înfloritoare episcopie. Istoria cunoaște vre-o 10 ierarhi distinși. Împăratul Valens un aprig arian (364—378) petrece trei ani (367—369) la Dunăre, în Dobrogea și Dacia, luptându-se contra Goșilor, pe cari îi sili la pace. În acest timp el vine și aci în Tomi (Constanța) la biserica, unde slujea episcopul *Vetranio*, (dela latinescul *Veteranus* = *Vetranus* = bătrân) și începe a ținea o predică ariană.

Episcopul, un înfocat Nicean, îl opri; dar Valens — înconjurat de garda sa — continuă. Atunci episcopul părăsește biserica, poporul îl urmează. Merg împreună la o altă biserică unde continuă slujba. Valens

rămâne singur. De necaz îl exilă pe episcop; dar nemulțumirea poporului fu așa de mare, încât împăratul porunci să fie adus episcopul și lăsat în scaunul său. Vetranio a trecut între sfinți. (In Martirologiul roman 25 Ian). Iată în ce împrejurări grele biserica din o provincie românică apără credința cea adevărată. Biserica noastră n'ar trebui să-l uite pe acest episcop, căci luptă bună a luptat și nume român a purtat.

La sinoadele ecumenice participă episcopii din Dobrogea, alături de alți ierarhi din Dacia; — așa Timoteiu iscălește la al III sinod ecumenic dela Efes «Timotei episcopul Scyților» (431); Alexandru participă la al IV-lea sinod ecumenic (451). La sinodul al III-lea a participat și ierarhul Iacobus din Durostorum, unde încă exista o eparhie, al cărei reprezentant era numit «mitropolita Durostorum». Episcopi aflăm și la Axiopolis, Cernavoda de azi.

* * *

Năvălirea barbarilor înecă Dobrogea; și multă vreme nu se știe nimic despre biserica de aici. Când se face liniște și corăbiile genoveze spintecă Dunărea, găsim iar în Dobrogea urme de puternică organizație bisericească, o mitropolie la *Vicina* în veac. XIII-lea și XIV-lea, când se cristalizează «Țara românească» în stat român. Erau și Români în această mitropolie Dobrogeană și aveau legături cu Voevozii români dela Argeș.

Țara noastră trebuie că se întindea atunci până la *Vicina*, ~~Măcinul de azi~~, căci așa se explică cum — la cererea voevodului Alexandru Basarab-patriarhul Calist din Constantinopol transferă la 1359 pe mitropolitul Iacint dela *Vicina* la Argeș, ca mitropolit al Ungro-Vlahiei.

Iată cum Dobrogea, care în 368 ne-a dat pe primul episcop Vetranio, cu nume latin românizat, ne dă la 1359 pe întâiul mitropolit al Țării românești. Iată pentru ce Dobrogea ne este întreit scumpă: din punct de vedere *latin, creștin și românesc*.

* * *

Domnia lui Mircea cel bătrân (1306-1410), care stăpânește ambele maluri ale Dunării și țara lui Dobrotici și Durostorum (Silistra), reinvie iar viața românească latentă atâtea veacuri. El imprimă pecetea Românismlui

pe acest pământ românesc nu numai prin stăpânirea lui lumească ci și prin stăpânirea bisericească a mitropolitului Ungro-Vlahiei, care păstorea până la Marea-Neagră, căci alt episcop sau mitropolit nu găsim în aceste părți.

* * *

Pe urma cuceririi turcești statul român pierde Dobrogea; dar nu o pierde biserica românească. Deși în acest timp nu găsim pentru Dobrogea o directă stăpânire a mitropolitului Ungro-Vlahiei — totuși el are toată vremea stăpânire efectivă, indirectă. Mitropoliții de origine greci dela Silistra și Varna, care nominal aveau păstorie Dobrogenilor creștini, erau cu totul atârnați de noi. La București erau aleși și sfințiți; aici trăiau, aici se supuneau poruncilor mitropolitului nostru.

Condica Sfântă a mitropoliei mele este plină de numele lor. Mulți nici nu știau unde le este scaunul de păstorie în urma schimbării dese a împrejurărilor.

Satele românești se mutau — după împrejurări — când în dreapta, când în stânga Dunării. Preoții erau sfințiți la noi în țară. Cărțile de slujbă erau tipărite tot la noi. Și acum se slujește în biserica din stânga Dunării cu cărți tipărite de Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu. Printre cărțile vechi ale Bisericii din Ostrovul de lângă Silistra se păstrează cu evlavie «Apostolul» românesc, tipărit în 1683 în București. Mitropolia din Silistra încă din veac. XVII este zidită de Domni Români și întreținută cu averi din țară. Asemenea bisericile din Cernavodă și Babadag.

* * *

Când — după lunga stăpânire turcească — au intrat armatele române în Dobrogea (14 Noembrie 1878) ele au găsit acolo o biserică românească, ca și cea din satele lor de acasă. Vrednicul popă Dumitru Chirescu, întemeetor de mai multe școli românești, o primește cu lacrimi de bucurie în ochi. Clădiri în stilul celor din țară, cărți de slujbă românești, preoți cu înfățișare și tipic românesc, câțiva chiar cu studii din seminariile noastre. Și această înfățișare bisericească românească era veche, ca și cea din țara mamă.

România trebuie deci în veci să nu uite, cum biserica — pe lângă misiunea sa de

mântuire a sufletului credincioșilor săi, — a hrănit și susținut în zile grele și aci — cași în alte părți — sufletul neamului, ferindu-l dela peire dimpreună cu vatra și glia sa, și l-a salvat până la ceasul răscum-părării definitive.

De aceea mă simt fericit, că — în calitate de Metropolit primat al țării — am putut îndemna și stătui pe fericitul rege Ferdinand I și guvernul său de atunci, care reînviau vechile episcopii dela Tomi și Durostorum în ființa eparhiei de azi din Constanța.

La menținerea Românismului în Dobrogea până la 1878 biserica a fost puternic aju-

torată și Românismul mult întărit și lătit de adânc bisericoșii *ciobani români* din Ardeal, dintre care un tipic reprezentant a fost și nașul meu dela botez, moș Ioan Herța dela Săliște, lângă Sibiu, ciobanul care — după ce a trăit și în Basarabia robită — odihnește acum în cimitirul dela Medgidia.

Incheind cer tuturor, ca dela aceste serbări dobrogene să ducă drept învățătură — pe lângă cele desprinse din cuvântările celorlalți oratori — și dragostea de cultura latină și de biserica strămoșească și hotărârea fermă de a contribui la întărirea și înălțarea lor, atât aci cât și pretutindenea pe pământul românesc. Amin!

CHIPURI DE PREOȚI

17.

Preotul Vasile Damian

— „pictorul“ —

1857 — † 1915

L-am cunoscut și eu pe preotul-pictor Vasile Damian. Era potrivit la stat, cam adus de spate. Umbla liniștit și era îmbrăcat curat. Purta barbă mare și plete. Avea față deschisă și ochi vii; avea mâini delicate și degete subțiri. Odată, în piața florilor, m'a întrebat prietenos de vorbă și m'a poftit la sfînția sa acasă. Nu m'am putut duce și acum îmi pare rău. Căci așa fi avut prilejul să cunosc mai de aproape pe acest smerit preot, care a înviat vechea zugrăveală bisericească și a înălțat cinstea cinului preoțesc.

În satul Cristinești din ținutul Doroheiului trăia o văduvă cu mai mulți copii. Unul din ei, Vasile al nostru, născut în anul 1857, intră în seminarul din mănăstirea Socola când avea 18 ani (1875). În școală uimi toată vremea pe colegi cu înclinarea sa pentru desen, de și avea un profesor așa de nepricepător că în clasa a treia îl dă „media 5 la calligrafie și desen“. După terminarea „cursului de gradul întâiu“ se face preot în satul Rădăuți pe Prut, alipindu-și sufleteste pe poporeni, mai ales cu darul duhovniciei — cum zic el —, sărind la orice nevoie, în orice vreme, și mulțumindu-se cu ce da Dumnezeu.

Dar părintele Vasile primise de sus un talent, pe care nu vrea să-l îngroape. De aceea în anul 1886 cere și dobândește de la înțelegătorul

mitropolit, care fu Iosif Naniescu, o biserică în Iași ca să poată studia mai departe. Și așa, cu ajutorul modest al patrafirului, îmbărbătat de o soție pricepătoare, preoteasa Aglaia, care trece către Domnul în anul 1893, lăsându-i doi copii mici —, studiază preotul Vasile Damian șase ani în școala de Belle-Arte de la Iași. Profesorii sânt încântați de acest preot care face „progrese“, lucrează „cu foarte multă silință“, are „purtare foarte bună“ și dobândește mențiuni, medalii și laude. Mitropolitul Iosif, mulțumit de acest preot înzestrat, îi dă binecuvântare să picteze bisericii, în anul 1893.

Preotul-pictor Vasile Damian nu-și găsește de la început drumul. Bisericele cele dintâi pictate de el, la Fârțânești-Covurluiu unde are judecată, — era doar în eparhia lui Partenie — și la Dochia-Neamț, sânt cu „oloiu“, după moda de atunci, de influență apuseană.

Lămurirea lui vine treptat, după ce se mută la București, în anul 1894. Băgase de seamă el, preotul cu pregătire bisericească și cu cetire neîntreruptă, că pictura de atunci a bisericilor nu se potrivește nici cu vechea noastră zugrăvitură și nici nu era după canonul erminiei ortodoxe. Sfinții n'au avut nici muschi de atleți și nici fețe îmbujorate. În biserică nu se cade să vezi, ca în muzee, tablouri în rame, copiate după maestrul Re-

nașterii. Și apoi această pictură apuseană, realistă, în uleu, se negrește și cade; pe când chipurile și vâpselile din vremea strălucitului Petru Rareș odihnesc și azi, după veacuri, ochiul și îndeamnă sufletul la meditație. Păcat era că un Tătărescu și alții după el au cioplit vechea zugrăveală și au pictat în uleu, după moda italiană, tablouri religioase, care au stricat gustul poporului și ne-au abătut din calea cea veche și adevărată.

El, preotul Vasile Damian, nu va mai picta, el va zugrăvi biserici. Pe tencuiala proaspătă, cu vâpseli de pământ, va zugrăvi în colori nici prea vii, dar nici prea stinse, după chipul vechilor zugrăvelor din vechi biserici. Vâpselile vor intra în zid, se vor usca odată cu el, și nu vor mai ieși nici odată. Când vei vrea să le ștergi de fum și de praf, ele se vor ivi tot așa de proaspete ca și când le-ai fi întins atunci. Ca și în vechile biserici, sfinții vor fi secătuți de post și de rugăciune, căci sfântul n'a dus traiu îmbuibat. Sfântul ortodox este un simbol al vieții creștine, desprețuitoare de bunurile pământești. La Sfânt să te uiți cu ochii sufletului, nu ai trupului. Iar cum zugrăvitura este Sfânta Scriptură a necărturarului, nu se cade, după vechiul canon, să fie în biserică numai câteva tablouri, ci toată Sfânta Scriptură și toată istoria creștină să se găsească acolo, scrisă în colori; deci multe scene, multe chipuri; iar unde nu-i loc destul să umpli cu podoabe: cruci, buclumi de viță cu lăstări și cu struguri, flori, stele, chiar și păsări pigulind din roduri: să nu rămâe un locșor neîmpodobit.

Și când preotul Vasile Damian s'a pătruns de acest adevăr, nu l-a mai putut abate nimeni din calea lui. Iar ușor nu i-a fost. Credincioșii și chiar preoții se obișnuiseră cu vechea pictură apuseană și nu pricepeau pe acest apostol „învechit“. „Prea sânt slabi sfinții, unii sânt și strâmbi“ era răspunsul la arătările lui Damian. Iese din contractul cu biserica Vergu (1901) că lumea nu credea în drumul nou al lui. I-a trebuit bietului om să garanteze cu tot ce avea că tencuiala lui — cioplea tencuiala uscată și da alta proaspătă — nu va cădea timp de 20 de ani. I-a trebuit să scrie că va lucra așa cum era zugrăvit din vechime în pridvoarele de la Stavropoleos și Negustori. I-a trebuit să aducă mărturia specialiștilor Lecomte de Nouy, Gabrielescu și Mincu că lucrul lui este bun și în duh ortodox.

La urmă, a blruit părintele Vasile Damian, căci lupta cea bună se lupta. Găsește și el de lucru. Insemnăm câteva biserici zugrăvite de el: în București: Vergu, Sfinții Voevozi, Tei, tâmpla dela Brezoianu, Boteanu; schitul Stănișoara în Argeș, biserica Cernădia în Gorj, biserica Tansa în Vaslui, trapeza de la Sinaia. Lucrează cu vestitul arhitect Mincu la Stavropoleos, unde, nu știu din ce pricină, i s'au prelins chipurile. I se cer oferte în diferite părți. Este însărcinat să refere asupra unor biserici pictate. Studiază pictura mitropoliei din București și înaintează un memoriu cu minte alcătuit.

Preot credincios și bun român, părintele Vasile Damian era mâhnit când vedea că icoanele țaranilor noștri sânt lucrate de streini în duh greșit și cu pisanii neînțelese. De aceea cere el și dobândește de la Sfântul Sinod să lucreze icoane și iconițe după modele vechi, care, tipărite, să se împrăștie în popor. Le cunoaștem cu toții aceste icoane; unele sunt laudate chiar de oameni cu gusturi subțiri. Ele au înlocuit atâta marfă rusească proastă. Cât bine ar face biserica noastră, dacă le-ar reproduce în număr mare și le-ar răspândi cu prețuri mici! Până când vom putea avea altele mai costisitoare, să nu le părăsim pe acestea, foarte bune, ale preotului Vasile Damian. Pentru Sfântul Sinod mai lucrează el și la împodobirea cu iconițe și cu vignete a cărților bisericesti. Cartea de Rugăciuni dăruită prințului Carol când împlinise șapte ani (1899) este împodobită de el. Regele Carol l-a decorat pentru aceasta.

Artiștii au inimă bună,—și artist era părintele Damian. Se încredințase el că „geniile și talentele sânt comoara unui neam și că neglijarea lor este o mare pierdere“. De aceea, el copilul din sat depărtat, se gândește la atâtea talente care vor fi mucezind în besna satelor, neajutate de nimeni, și înființează o societate de ajutor și sprijin a copiilor talentați (1913). Să fie acești copii culeși și crescuți cu grijă prin școli, până ajung la desăvârșire. Lumea să-i ajute, să și-l facă copii de suflet, „pentru că omul nu trebuie să-și îngăduie a trăi ca să consume numai, ca orice ființă, sau să îngrașă pământul ca orice plantă“. Nu știu dacă societatea lui va fi trăit cum nu știu dacă asociația, plănuită întâiu cu schitul Icoana și apoi cu arhitectul Vladimir Mironescu, pentru răspândirea de tablouri religioase și naționale,

va fi luat ființă. Mai plănuia și o societate pentru cultivarea, sprijinul și răspândirea artelor în Țara Românească.

Era și scriitor cu închinări naționaliste. Anumite pretenții ale unui neam care a măturat, mai ales în Moldova lui, viața economică românească, i-au scos din condei pagini limpezi și calde. Gândirea și-o strângea în aforisme. Unele ne arată pe pictorul cu ochiu pătrunzător. «Când privim în ochii culva, curiozitatea ne împinge a afla cine locuște în lăuntrul căminului luminat cu aceste ferestre.»

Muncit o viață întreagă, chinuit de văduvie încă din tinerețe, măcinat de aerul rece al bisericilor, se bolnăvește de piept și trece către Domnul în ziua de 4 Decembrie din anul 1915, în vârstă de 58 de ani, spovedit și împărțit de părintele Teodor de la Șelari. A murit sărac, în casă cu chirie pe strada Traian, căci „era mână largă; cine nu cerea, nu căpăta bani de la el“. Șapte preoți l-au prohodit; iar părintele Gheorghe Șerban de la

Schitu Măgureanu a cuvântat, spunând despre preotul-pictor Vasile Damian, că trupul lui slab a fost purtat de un suflet, care i-a dat atâtea puteri în cât „în timpul cât a trăit, a fost tare ca o piatră, care nu se clatină de nici un cutremur“. În cimitirul Sfânta Vineri se odihnește preotul-pictor Vasile Damian. Lângă el, în 1919, și-a găsit odihna și fiul său pictorul Emil Damian. Cu iubire de tată și de frate le îngrijește mormântul Eugenia Damian.

* * *

Iar noi preoții se cuvine să ne amintim mai des de fratele nostru, Vasile preotul, pictorul. Căci el cinul nostru l-a cinstit prin duhul lui smerit, blajin și împăciuitor, iar prin talantul lui a impus iarăși zugrăvirea bisericilor după modele vechi. Să nu uităm că un preot a fost cel ce a început din nou să zugrăvească biserici al fresco, adică pe tencuială proaspătă, crudă, cum se lucra odată.

Preotul NICULAE
de la biserica Boteanu.

ORTODOXIE, ORTODOXIE DAR... PE TEMEIUL CANOANELOR

Ideii dintr'un cuvânt rostit de P. S. Arhiepiscopul Titu Simeodrea la Congresul Asociației Generale a Clerului ortodox în ziua de 23 Octombrie 1928.

Îngăduți-mi în prealabil să fac trei declarații:

Prima: Nu reprezint pe nimeni și cuvântul meu nu mă angajează de cât pe mine;

A doua: Nefiind nici Episcop cu jurisdicțiune și nici Profesor de teologie mă consider scos de sub bănuiala că aș vorbi «Pro domo», și

A treia: În conformitate cu jurământul ce am depus la hirotonia de arhiepiscop și prin care m'am legat să păstrez și să apăr credința ortodoxă chiar cu prețul vieții mele, voi spune lucrurilor pe nume și fără înconjur.

S'a vorbit aci despre învățământul teologic în seminarii, academii și facultăți și s'a cerut ca pe viitor acest învățământ să fie de stat și fără amestecul Episcopului. S'a spus foarte multe lucruri interesante, afară de unul, care, după a mea părere, alcătuiește miezul problemei, sau, dacă voiiți, e butonul electric pe care de se va apăsa vor scânteia razele care să facă lumină în întunericul în care orbocăim dela o vreme încoace.

Anume nu ni s'a arătat până acum, după șese ceasuri de discuție, care este scopul acestui învățământ?

Și acum vlu și întreb: care este scopul final

al învățământului teologic? Care este scopul școalelor teologice?

Sunt acestea școli menite să dea cultură elementelor românești rurale, cum ne-a lăsat să înțelegem domnul profesor Savin? Sunt ele școli menite să dea cultură pentru cultură? Sunt ele un soi de licee cu învățământ religios ceva mai dezvoltat? Sau sunt școli care urmăresc un scop mai precis, mai apropiat; adică școli cu menirea să pregătească printr'o temeinică cultură și printr'o aleasă educație clerul Sfintei noastre Biserici? Răspunsul ce veți da la această întrebare va regula tot rostul lor în viața noastră națională și bisericească. De aceea întreb stăruitor: care este scopul acestui fel de școli?

Așa este. Drept ați răspuns: seminariile, academiiile și facultățile de teologie au de scop să pregătească clerul Sfintei noastre Biserici. Nici nu se poate altfel. Căci, dacă seminariile teologice n'ar avea scopul arătat ci ar fiinti, după cum s'a sugerat, ca să fie prefăcute în școli de cultură generală, într'un soi de liceu confesional, hei bine! Statul, sub a cărui oblăduire susțineți să rămână, n'ar putea admite asemenea soi de școli

fiindcă nu se potrivește nici cu concepția de învățământ a statului și nici cu prevederile constituționale.

Prin urmare, iată un punct asupra căruia am căzut cu toții de acord: *seminariile, academiile și facultățile de teologie au de scop pregătirea clerului.* Iată am descoperit raza de lumină care ne va arăta partea de umbră în care stă confundată problema așa cum ați refățișat-o D-v, Vlădică desprinsă din cadrul canonic al poziției ierarhiei în Biserică.

Adineauri pe când P. C. Profesor I. P. Mălăești făcea afirmația că actuala lege de organizare bisericească e îmbâcsită de un pronunțat parfum protestant, ați subliniat această afirmațiune cu puternice aplauze, și eu m'am bucurat. Dar nu de afirmațiunea făcută, ci de faptul că prin aceasta mi-ați descoperit o dârză și nestrămutată convingere de a rămâne în ortodoxie și de a păstra ortodoxia. Este adevărată descoperirea mea sau este o simplă iluzie? Vă mulțumesc și mă bucur îndoit pentru viforoasa confirmare.

Dar acum hai să ne verificăm nițel ortodoxia noastră.

Să începem cu prima literă a alfabetului ortodox: *Biserica.*

Spuneți-mi, vă rog, ce este Biserica după învățătura noastră ortodoxă? P. C. Păr. Președinte, te rog în calitate de Sf. Tale de profesor de dogmatică să mă corectezi dacă cumva o săvârșii vre-o greșală. Nu este așa că Biserica este o asociație de oameni, așezată de Dumnezeu, uniți prin credința ortodoxă, prin legea lui Dumnezeu, prin conducerea ierarhiei și prin Taine. Apoi, nu este așa că După învățătura canonică fundamentală a Bisericii ortodoxe, membrii acestei Biserici se împart în două stări. Una o formează aceia cari, prin chemarea deosebită a Duhului Sfânt asupra lor, sunt rânduiți să îndeplinească serviciul bisericesc, adică să propovăduiască învățătura cea adevărată, să împartă darurile ei cele bogate și să îngrijească de mântuirea tuturor și de păstrarea instituțiilor bisericești externe. Această „stare“ e *clerul*, ori cu un alt termen: *Biserica învățătoare.* Prin urmare aceasta conduce Biserica, ea duce ceata credincioșilor la mântuire și fără de ea Biserica noastră își pierde toate calitățile și mai ales pe cea de apostolică, ecumenică și ortodoxă.

Acum o singură întrebare care răsare în mod logic și am terminat cu întrebările: În Biserica învățătoare, în cler, în ierarhie care este treapta care are *plenitudinea puterii spirituale, succesiv-*

unea apostolică și cea mai înaltă administrație în Biserică? De sigur, Episcopul.

Prin urmare, ca aplicare la chestiunea care e la ordinea zilei, Episcopul este cel care posedă în propriu și în întregime puterea învățătoare. Toți ceilalți, preoți sau mireni, cari exercită această însușire, nu o au în propriu, ci prin delegație dela Episcop și o exercită în numele Episcopului.

Episcopul este coloana vertebrală a Bisericii, Episcopul este matca stupului duhovnicesc. Și după cum un om nu poate viețui cu coloana vertebrală distrusă și după cum un stup fără matcă se besmeticește, așa și Biserica ortodoxă fără Episcop nu poate trăi, se besmeticește.

Și, dacă astfel stau lucrurile, cum este cu putință să ne imaginăm învățământ religios ortodox, și ceia ce este și mai grav, învățământ teologic pentru pregătirea clerului, din care Episcopul să fie absent? ! Ce fel de ortodoxie e aceasta? Observați equivocul? Voiți învățământ religios, voiți școli de teologie pentru pregătirea clerului și foarte bun lucru voiți, dar... *fără amestecul și controlul Episcopului.* Observați pe ce povârniși alunecăm? Și unde o să ajungem? De sigur în capiștele protestante, nu în Biserica ortodoxă.

Văd că se ridică proteste împotriva acestei temeri, iar domnul profesor I. Savin adineauri a anticipat: Nu este adevărat; Episcopii au avut dreptul să se îngereze în afacerile școlilor de teologie, dar n'au voit să-l exercite. Au fost Vlădică — zice D-sa — care a trăit 20 de ani peste gardul Seminarului și nu i-a călcat odată piciorul în Seminar. Imi pare rău că s'a întâmplat așa. De asemenea regret că nu sunt pe acord cu domnul I. Savin. Dar regretul meu e și mai mare când constat că nu există nici un text de lege care să dea Episcopului vre-un drept în seminarium. Și știți vorba românului: Legea te taie, Legea te scapă! N'ăi text de lege care să-ți garanteze drepturile, riscul să-ți se trântescă ușa în nas. Acele drepturi de care vorbește d-l Savin se rezumă într'un spălăcit aviz al Sf. Sinod, cerut în anumite împrejurări de onor. Minist. Cultelor, dar care nu e cu caracter obligatoriu. La atât e redusă *plenitudinea puterilor spirituale, apostolice și administrative* ale Episcopului în Seminariile care pregătesc pe viitorii clerici ai Bisericii peste care din mila lui Dumnezeu păstorește...

Căci dacă n'ar fi așa cum ar trebui să calificăm pe Episcopul care tolera să funcționeze pe vremuri la Seminarul din C. de Argeș un pro-

sesor ateu notoriu, care a făcut lăsamânt să nu-l îngroape creștinește la moarte ?

Cum ar trebui să calificăm faptul Mitropoliei care în 1918 la Seminarul Central din București a tolerat să fie numit profesor de română d-l Sanielevici. Un profesor bun de sigur, dar... evreu. Știți că evreul a avut mai multă conștiință de cât cel care l-a numit, fiindcă îndată ce a aflat numirea a refuzat-o pe motivul că el evreu nu poate să facă instrucție și educație unor elevi meniți să se facă preoți..

De sigur, acestea sunt fapte care ar apăsa ca păcatul pe memoria acelor Ierarhi dacă în adevăr ar fi fost făcute nu cu voia lor ci măcar cu avizul lor. Inșă, cine-i întreabă? Și chiar dacă protestau, cine le ascultă protestul? La Seminarul numirile de profesori se făceau și se fac după criteriile streine înțeleșelor școalei teologice și cu totala absență a Ierarhului și a intereselor Bisericii.

Și deci să nu vă mirați auzind că aci la seminariile din București, chiar azi, în loc să se dea catedrele de matematici, de latină și de pedagogie unor preoți cari, pe lângă această mare calitate care în altă Biserică și cu altă mentalitate ar fi îndestulătoare să excludă pe orice alt concurent, dar, spre lauda și spre onoarea clerului preoțesc în general, sunt cu calificăție didactică lângă care nu pot sta cei cari le-au uzurpat locurile de cât la o respectoasă distanță. Și... chipurile acestea se petrec aci în București. Aci, unde din mila lui Dumnezeu am și eu oare care rosturi în treburile bisericești, și... dacă în adevăr Ierarhul ar avea cădere în afacerile Seminarului ar trebui să am și eu pe conștiință înlăturarea dela catedră a acelor distinși preoți profesori.

Atunci, ce dovedesc toate acestea? Dovedesc că Episcopul n'a avut și încă nu are nici un drept legal de a se interesa și de a controla bunul mers al școalei în care se făuresc colaboratorii săi de mâine și de educația lor.

Situația nu se poate caracteriza mai plastic de cât prin următoarea anecdotă autentică.

Pe timpul primei guvernări a domnului general Averescu în perioada alegerile generale se făgăduia alegătorilor de toate: ce nu se făgăduiește la alegerile generale: cerul cu stelele, câmpul cu florile, marea cu sarea! Pe atunci, cunoașteți, era o mare lipsă de preoți, iar alegătorii din parohiile fără preoți cereau candidaților să le dea preoți. Candidații au făgăduit, și după alegeri au venit la ei săteni de le-au cerut să-și împlinească făgăduința. Cum era

și firesc deputații s'au adresat ministerului Cultelor, domnului O. Goga, iar Mitropolia din București s'a pomenit cu o adresă din partea domniei sale prin care cerea stăruitor preoți.

Cunoașteți care a fost răspunsul Mitropoliei? Domnule Ministru, cum poți D-tă să-mi ceri mie preoți, când știți bine că nu eu pregătesc pe viitor preoți? Nu eu pregătesc clerul Sintei Bisericii ortodoxe române, ci D-ta? Deci dacă e să pretindem, eu vin și vă zic: Domnului Ministru, ce ai făcut cu Școalele de pregătirea clerului, fiindcă văd că nu-mi vine nici un candidat la hirotonie și-mi rămân mii de biserici fără preot!

Aceasta e realitatea. În acest câmp de exercițiu, unde se pregătește Bisericii clerul, armata luptătoare, Episcopul numai un singur act îndeplinește cu autoritate și legal: hirotonia. Adică actul final și definitiv. Restul. toată acea muncă de pregătire în vederea actului final, de verificare, de revizuire, de triare, de topire într'un tipar ideal de viitor și autentic preot prin cultură și educațiune s'a îndeplinit și se îndeplinește fără colaborarea Episcopului. Invățământul teologic e secularizat din mâna Bisericii. Episcopul în Seminarul e primit și dorit ca oaspete foarte plăcut, dar oaspete...!

Și D-v, din câte s'a spus asupra acestei chestiuni, voiți să se continue aceiași stare și mai departe. Cum se poate să admiteți înlăturarea Episcopului din Școala de unde se pregătește clerul căruia el îi încredințează soarta mântuirii credincioșilor. Cum se poate concepe instituție ortodoxă cu înlăturarea Episcopului? Și atunci, ce mai rămâne din sinceritatea protestelor D-v împotriva tendințelor protestantizante, proteste subliniate cu aplauze atât de calde adineauri, când în același moment D-v însuși navigați în ape protestante? Ori una, ori alta: ori ortodoxie și atunci Episcopul trebuie să rămână în locul unde-l așează toată dogma și toate canoanele ortodoxe; ori înlăturați Episcopul, și atunci, adio ortodoxie.

Așa dar am stabilit de comun acord cu D-v că seminariile, și facultățile de teologie sunt școli speciale pentru pregătirea clerului. Am văzut apoi că în aceste școli Episcopul nu erea și nu este de cât un foarte plăcut oaspete. De asemenea am arătat că ortodoxie dar fără Episcop, nu se poate. Deci, în viitoarea organizare a școalelor de pregătirea clerului trebuie neapărat ca ortodoxia să fie restabilită în toate prerogativele ei. Altfel protestantizăm tocmai acolo unde ar trebui stărpită orice sămânță care ar amenința să dea vlăstari protestante.

Să trecem naainte.

Precum mulți dintre D-v cunosc, eu sunt seminarist și licențiat al Facultății de Teologie d'aici. Cunosc deci aceste școli și afirm că vor fi școli bune pentru scopul pe care-l urmăresc de vor face corectivul ortodox. Cât despre academice teologice îmi dau îngăduințe să nu le judec, fiindcă nu le cunosc. Și precum văzurați toată vorbirea mea de până aci n'a stat în abstract și aprioric, ci pe bază de fapte reale și de lucruri cunoscute și verificate de mine și de D-v. De aceea, să nu vă surprindă dacă voi face excepție de toți antevorbitorii de până aci, că nu voi critica aceste instituții, dar nici nu le voi lauda. Deci trec d'adreptul la Facultatea de Teologie, rămânând pe același plan: Legătura școlii de pregătirea clerului cu Ierarhia.

Dacă în învățământul seminarial autoritatea canonică a Ierarhului se reduce la atât cât văzurăm cu toți, să nu se creadă că situația în Facultatea de teologie e mai bună. Din capul locului să se știe: *nimeni nu este principial partizanul dezagregării Facultății de Teologie din angrenajul învățământului Universitar*. Proba evidentă o găsiți în chiar actuala lege de organizare care prevede în termeni precizi acest lucru. Dar să nu se uite: una este problema angrenării Fac. de Teologie în învăț. universitar, și altul este principiul canonic că Episcopul are dreptul și datoria să îndrumeze și să supravegheze învățământul teologic ori de ce grad ar fi el. Ambele pot coexista, unde este înțelegere și bună voință reciprocă, dar mai ales spirit ortodox, la oaltă fără nici o pagubă și fără nici o stânjire pentru nici una din părți. Să nu se piardă din vedere un fapt de o mare importanță: Ori cât de savant va fi învățământul teologic universitar, dacă din centrul lui lipsește marele învățător Episcopal el încetează de a mai fi ortodox. Și în ziua în care Episcopatul își va retrage mâna de susținere de pe acest învățământ, el se va dezagrega din angrenajul universitar ca și cum n'ar fi fost decând lumea. Azi acest învățământ trăește în angrenajul universitar nu atât prin propriile lui merite, cât prin susținerea Bisericii. E bine să se știe aceasta și să nu risce a-și tăia singur pârgă de susținere. Deci trebuie negreșit, fără întârziere să se restabilească dreptul canonic al Episcopului în învățământul teologic superior și să se statornicească cât de curând o atmosferă ortodoxă netulburată pe acest Ceahlău al învățământului nostru teologic, loc de întâlnire al tuturor curentelor și sistemelor de gândire teologică. Și aci ca și în se-

minariu învățătorul e Episcopul. Profesorii, ori cât de învățați ar fi ei, sunt tot delegații Episcopului și își predau învățătura tot în numele Episcopului și confirmarea ei de Episcop îi verifică ortodoxia. Aceasta e ortodoxia. „Fără de mine nu puteți face nimic“. „Eu sunt ușa“. „Eu sunt vița, voi mlădițele“. „Eu sunt Alfa și Omega“. E cineva aici care să tăgăduiască acest adevăr dogmatic? Și de va fi, acela nu-l din turma lui Hristos, ci a lui Luter, ori Calvin. Să se țină minte această. De dragul unei așa zise autonomii universitare nu se justifică abandonarea temeliei ortodoxe. „Nu puneți petec nou la haină veche“ că vede toată lumea cărpitura și râde.

Astăzi dreptul Episcopului în învățământul teologic universitar se rezumă într'un fel de delegație, alcătuită din 1—2 membri ai Sf. Sinod, în comisiunile de examinare a candidaților la catedrele vacante cu menirea de a controla ortodoxia candidaților. Partea nostimă însă stă în felul cum se operează această delegație.

De sigur, Dv. după ce veți termina lucrările acestui congres și veți exprima toate dezideratele vă veți îngriji ca să faceți ca aceste deziderate să ajungă în mâinile autorităților superioare. Sunt diferite mijloace prin care pot ajunge dezideratele Dv. la cunoștința celor mari, dar cel mai practic, cel mai sigur e înmânarea lor printr'o delegație. Adică Dv. mâine veți alege doi sau mai mulți preoți cu destulă autoritate și în care aveți cea mai mare încredere, acestora le încredințați dezideratele Dv. și-i delegați să le prezinte celor în drept. Căci delegatul presupune întotdeauna încredere și convingere că persoana delegată e capabilă să îndeplinească bine și conform intențiunii delegatului lucrarea ce i-a fost încredințată.

Ce ați zice d'opildă, dacă mâine când va trebui să alegeți delegația care să ducă dezideratele Congresului Dv. la Sf. Sinod, doi trei dintre Dv. s'ar pomeni cu câte un ordin din partea I. P. S. Președinte al Sf. Sinod invitându-i să aducă dezideratele Congresului Dv., dar nu cu titlul de împuterniciți ai I. P. S. Sale, ci cu titlul de delegați ai Dv...! Așa e că veți zice: ași, asta trebuie să fie o farsă... Și totuși farsa aceasta se joacă Sf. Sinod regulat ori de câte ori e vorba de examenul candidaților la catedrele vacante din învățământul teologic universitar. Pentru că nu Sf. Sinod, nici Președintele Sf. Sinod nu este acela care trimite delegație în Comisiunile de examinare, ci Rectorul Universității indică el pe cine vrea, dar cu titlul de delegat al Sf. Sinod...! Ei bine nu mai merge. Această

procedare dezonorează și sunt bucuroși să constat că ierarhia Dv. indică neseriozitatea ei.

Dar poate veți zice că, cu nițică dibăcie, chiar și în actuala alcătuire principiul ortodox e salvat. Nu, nu este salvat. Văzurăți la ce se reduce autoritatea Episcopului în învățământul teologic superior. La o simplă asistență, care nu determină directiva de urmat. Ah! da, într-o Biserică în care principiul ierarhic e și practic, nu numai teoretic, admis, altfel se petrec lucrurile. În Facultățile de teologie ale catolicilor, chiar și acolo unde acest învățământ face parte din angrenajul universitar de stat, ultimul cuvânt și în toate chestiunile îl are Episcopul. Nu se poate numi profesor și nici nu poate un profesor să mai rămână pe catedra unei Fac. de Teologie catolică din momentul când Episcopul i-a retras, sau nu i-a acordat încrederea Prin preajma anului 1870, în perioada furibundă a falimosului Kulturkampf în Germania, Bismark a încercat să treacă peste autoritatea Episcopilor catolici în învățământul teologic universitar catolic, numind fără consimțământul și fără asentimentul Episcopilor, profesori în Fac. de teologie catolică. Rezultatul îl cunoașteți: a doua zi Episcopii au dat o pastorală 'prin care vesteau că nici un student teolog catolic nu va mai fi hirononit, și nici unul n'a mai intrat la cursuri. Violente neînchipuite s'au exercitat asupra episcopilor și studenților, dar zadarnice, nimeni n'a cedat. Episcopul catolic de Colonia a sucombat în urma acestor violențe. Sfârșitul: Bismark a dat înapoi, Bismark a cedat.

Dar la noi, unde, dragă Doamne, principiul de ierarhie, măcar în granițele bisericii învățătoare nu diferă de al catolicilor decât numai când e vorba de Papă și de prerogativele lui, ce anulat e în practică când e vorba de învățământul chiar în școlile unde se pregătesc viitorii preoți! La noi dacă un ierarh izbutește să impună un anumit punct de vedere în învățământul teologic, aceasta se întâmplă nu în virtutea autorității episcopale cu care e investit, ci în virtutea prestigiului său personal. Desigur, obiecțiunile ridicate adineauri de d-l Savin sunt foarte întemeiate dar acele obiecțiuni caracterizează stări de fapt în flagrantă contradicție cu stările canonice de drept. Eu, vă rog să credeți, nu înțeleg dreptul canonic al episcopului în sensul unui despot asiatic, „așa-mi place așa fac“. În primul rând acesta nu-i ortodox, al doilea nu e nici politic în sensul genuin al cuvântului. Ortodoxia e vinodală nu individuală. Regimul politic al lumii moderne detesta atitudinea de

despot. Ce ne lipsește? ne lipsește o sinodalitate canonică reală în jurul fiecărui episcop și ne mai lipsește o înțelegere justă a echității. În țara noastră fiecare individ care exercită cât de puțină autoritate i se pare că e diminuat în prestigiu de nu ia atitudine de despot, față de cei mai mici ca el; și reversul urmează în chip logic, de lichea față de superiori. Și d'aci o serie întreagă de interpretări false ale prerogativelor ierarhiei și de false realizări.

Simt foarte bine obiecțiunea, dar de când stările de fapt, stările false, infirmă starea de drept? De când părăsirea făgașului canonic ortodox, infirmă datoria și dreptul de a lupta pentru restabilirea raporturilor normale canonice în biserică? De când abuzul și arbitrarul, ori din ce parte ar veni, tae Bisericii dreptul de a se instaura în societate pe temelii neclintite ale ortodoxiei apostolice și ecumenice? De când abuzul și arbitrarul cuiva obligă la abuz și arbitrar pe alt cineva? Adică de ce n'am lupta cu toți să stărpim abuzul și arbitrarul ori din ce parte ar veni și să păstrăm Bisericii noastre bazele ei permanente și inuabile? De ce să dăm foc morii ca să ardă șoarecii?

Asta e chestiunea și eu, care stau în legătură cu dv. și cunosc curente care vă agită și în același timp, ca membru al Sf. Sinod, cunosc și opiniunile acestui Sf. Corp în chestiune, am ajuns la concluzia că dacă și dintr-o parte și din cealaltă s'ar conveni să se examineze la lumina dragostei obiecțiunile și temerile ambelor tabere cu siguranță s'ar izbuti să se restabilească armonia ortodoxă în biserică conducătoare

Dar așa cum mergem azi și cum parcă voiți să mergem și mai departe, credeți-mă sunt cuprins de temerea unei nenorociri. Din firea mea nu sunt pesimist; dar stați și reflectați asupra faptului ce vă voi expune îndată și veți verifica îndată temeiul temerii mele. Și... Doamne, nu știu cum vi l-ași spune? Aș vrea să vi-l înfățișez în forma cea mai blândă posibilă, că n'ași vrea să se supere nimeni..

Dar vă voi spune faptul așa cum s'a întâmplat, lăsându-l-a aprecierea dv. Actele originale se găsesc publicate în M. O. și la îndemâna ori cui.

La o facultate de teologie s'a instituit concurs pentru ocuparea unei catedre. Rectorul universității a chemat pe doi din membrii Sf. Sinod ca să participe la examinarea candidaților, ca delegați ai Sf. Sinod. Dar nu s'au dus fiindcă o hotărâre a Sf. Sinod opreau pe P. P. S. S. membrii de a participa în asemenea delegațiuni

fără mandat din partea președintelui. Cei chemați au răspuns arătând că în conformitate cu hotărîrea Sf. Sinod nu pot participa la lucrările comisiunii de examinare. La data hotărîții, comisiunea de examinare s'a întrunit, a luat act cu regret de abținerea episcopilor chemați, dar constatând că această obținere nu constituie piedică legală au purces la lucru fără P. S. Lor. S'a făcut examen, s'a ocupat catedra etc.

Iată la cât se reduce dreptul canonic al episcopului într'o facultate de teologie ortodoxă, în vremea când din toate părțile protestantismului ne pîndește cu mii de ochi. Căci să credeți: O facultate de teologie protestantă nu ar putea trece cu atîta ușurință peste avizul consiliului presbiterial al provinciei respective.

Părintele președinte zise: Așa e legea. Just,

COMENTARIU PRACTIC

«Auzit-ași că s-a zis iarăși celor de demult: ochiu pentru ochiu și dînt pentru dînt; dar eu vă spun să nu vă împotriviți celui ce vă face rău». (Mateiu V, 39).

Legea evanghelică interzice credincioșilor legea talionului. Denumirea „talion“ este de obârșie latină și este în legătură cu legea romană: *Qualis injuria, talis poena*“. În locul ei Mântuitorul rînduește reguli de desăvârșire ca tot atâtea obligațiuni morale pentru credincioși. Când Moise a instituit legea talionului ca o lege de interes public, a făcut-o cu scopul de a legifera acțiunea juridică a magistraților.

Nefericirea a făcut însă ca această lege care atîță și cultivă dorul de răsbunare, ridicându-l la cumpăna de dreptate, în loc să organizeze împărțirea de dreptate, a dezorganizat-o întru cât a dat împričinaților posibilitatea de a uzurpa dreptul legitim al judecătorilor și al tribunalelor, dispensându-se de serviciile lor oficiale.

În fața acestor abuzuri dezastroase din punct de vedere moral și social, Mântuitorul a învățat pe credincioșii săi să nu se împotrivescă nedreptății și violențelor, fără ca prin aceasta să fi interzis creștinilor satisfacțiune morală pe cale juridică. Această lege evanghelică privește direct pe apostoli și pe creștinii prigoniți cari ar fi fost ispitiți să cadă în greșala răsbunării momentane. De

așa e și știe aceasta bine Sf. Sinod. Dar Sf. Sinod opune acestei legi omenești și vremelnice, legea permanentă și dumnezească a dogmelor și canoanelor Sfintei Biserici. Iată de unde se ivește neînțelegerea... Iată cum fiecare din partide se cantonează în dosul unor situații legale din care nici una nu voește să iasă.. Iată dar pe unii stînd pe deal și alții pe vale și între ei circulînd mizerabile ștafete mincinoase care deformează adevărul și măresc dilhonía..

Da, sigur, cât timp va dura această situație va fi numai spre paguba Sf. Biserici, și cred că armonia nu se poate restabili în Biserica învățătoare de cât în ziua în care una din partide și anume acia care nu e în făgașul ortodoxiei va renunța la poziția sa și va veni să reintegreze ortodoxia. Altfel ne prăpădim!

câte ori noi cei de azi *nu ne facem vinovați de abuzul Israiliților* combătut de către Mântuitorul?!

Nu sîntem noi deseori gata să facem rău pentru rău?!

Nu păstrăm noi uneori ranchiunul în inimile noastre multă vreme pînă ce ne sosește pilejul de a ne răsbuna violent?!

Să ne coborâm în adîncul inimilor noastre și să ne conformăm legii evanghelice, după care vom fi judecați și osîndiți în ziua cea de apoi.

După ce Mântuitorul enunță în chip general acest principiu evanghelic, îl aplică în trei cazuri diferite, explicându-l prin trei exemple.

I. Prima aplicațiune o face în cazul când răuvoitorul tău te lovește: „Dacă cineva te lovește pe obrazul drept, întoarce-i și pe cel stîng“. Să comparăm răbdarea noastră cu această maximă! Cine nu se va rușina, gîndindu-se la generozitatea recomandată de Mântuitorul și la lipsa sa de stăpînire în clipe mînioase?!

II. A doua aplicațiune a principiului Său, Mântuitorul o face cu privire la cel ce-ți rîvnește cu gînd de răpire avutul tău și zice: „*Celui ce-ți cere haina, dă-i lui și cămașa!*“.

Mi-e teamă să asemăn credința noastră cu această maximă divină! Ori de câte ori in-

trăm în procese nesfârșite pentru lucruri mărunte și de nulă valoare materială, dezertăm în chip rușinos dela datoria morală impusă nouă de învățătura Mântuitorului.

III. A treia aplicațiune Mântuitorul o face cu privire la cei cari te vexează până a te transformă în sclav și în uneltă: „Dacă cineva îți cere să mergi cu el o milă (o mie de pași), mergi două! „.

—Oricât de nedrepte ar fi vexațiunile la care

vom fi expuși, trebuie să le înfruntăm cu adâncă supunere și înțelegere, mai ales în cazuri de utilitate publică și ajutorarea semenilor.

Slava lui Dumnezeu să fie țelul suprem al tuturor amărăciunilor noastre și al revanșelor noastre morale, căci altfel riscăm să rămânem străini de școala Domnului Nostru Iisus Hristos.

Pr. Dr. MARIN C. IONESCU
Biserica Cuibu cu Barză

PLANURI ZADARNICE

Cuvinte asupra evangheliei ce se citește în Dumineca dela 18 Noembrie a. c.

„Și-a zis pildă către dânșii, grăind: unui om bogat i-a rodit țarina. Si cugeta întru sine, zicând: ce voi face, oă nu am unde aduna rodurile mele? Și a zis: aceasta voi face: strica-voiu jitnițele mele și mai mari le voi zidi și voi strânge acolo toate rodurile mele și bunățile mele. Și voi zice sufletului meu: suflete, ai multe bunăți strânse pe mulți ani, odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te. Iar Dumnezeu i-a zis lui: nebune, întru această noapte sufletul tău vor să-l ceară dela tine; dar cele ce ai gătit, cui vor fi? Așa este cela ce strânge luiși comoară, iar nu în Dumnezeu se îmbogățește“ (Luca XII 16—21).

—o—

Theofilact. — După ce a spus că belșugul nu prelungește viața omului, întărește această învățătură printr'o pildă, și adaugă: „Apoi le-a spus această pildă: era un om bogat etc.“

Sf. Vasile. — Nu se spune despre acest om că ar fi făcut vreun bine cu bogățiile lui, pentru ca să se arate și mai luminos iubirea fără margini a lui Dumnezeu, care e bun și față de cei răi și trimite ploaie peste drepți ca și peste nedrepți. Dar, care este recunoștința acestui om pentru binefăcătorul lui? Uită că e om ca ceilalți și nu socotește că e dator să dea și celor săraci din belșugul lui; hambarele lui nu puteau să cuprindă toată recolta; totuși, sufletul lui nesturat nu se umpluse. Nu voia să dea recolta veche, din avariție; iar pe cea nouă nu putea s'o adune că era prea mare; deaceia măsurile luate de el erau necomplete și îngrijorările lui sterpe. De unde urmează: „Cugeta întru sine etc.“ Se tulbură ca cei mai săraci oameni; săracul nu zice: „Ce voi face?, unde-mi este hrana? unde sunt hainele mele? Bogatul vorbește astfel, căci sufletul lui e stăpânit de bogății. Nu vrea să dea din averile lui, ca să nu profite săracii, la fel cu cei lacomi cari mor de sătuf, decât să dea din prisosul lor săracilor. *Sf. Grigorie* — O, îngrijorări izvorite din săturare! Zi-când: Ce voi face? ne arată limpede că este

ca și împovărat de dorințele lui și că geme, pentru a zice astfel, sub greutatea bunurilor pământești. — *Sf. Vasile* — Îi era ușor să zică: „Voi deschide hambarele, voi chema pe săraci“, dar el nu se gândește să dea și altora, el nu vrea decât să adune, căci urmează: „Iată ce voi face: voiu dărâma hambarele mele“. Bine faci, mijloacele nedreptății trebuiesc distruse; dărâmă aceste hambare cari n'au mângâiat niciodată pe nimeni. Adaugă: „Voiu zidi mai mari“; dar dacă le vei umplea din nou, iarăși le vei distruge? Nu e nimic mai nebunesc decât acest lucru fără sfârșit. Dacă vrei, casele săracilor pot fi hambarele tale. Dar poate spui: Sunt eu nedrept față de cinva dacă păstrez cecece este al meu? Căci urmează: „Și voi strânge acolo toate rodurile mele“. Spun-mi, cari sunt rodurile tale? De unde le-ai luat ca să le aduci în viață? După cum cel ce vine mai înainte la spectacol ar împiedeca pe cei ce vin în urmă să-și ia locurile rânduite pentru folosința tuturor, tot așa cei bogați cari au pus mâna întâiu pe bunurile pământului, cari erau pentru toți, le privesc ca ale lor proprii; dacă fiecare ar lua cecece îi trebuie, ar lăsa prisosul pentru săraci și atunci n'ar fi nici bogați nici săraci.

Sf. Ciril. — Observă că felul lui de vorbire este și frivol, când zice: „Voiu strânge toate rodurile mele“; ca și cum credea că nu le-a primit dela Dumnezeu, ci că sunt fructul muncii lui. — *Sf. Vasile.* — Dar, dacă recunoști că le ai dela Dumnezeu, atunci Dumnezeu este nedrept împărțind inegal bogățiile? Pentru ce tu ești în belșug, pe când alții cerșesc? Nu pentruca tu să ai merite printr'o iubire generoasă, iar ei să primească prețul răbdării? Nu ești un jefuitor, socotind ca al tău cecece ai primit pentru a împărți? Pâinea pe care o păstrezi pentru tine este a celui flămând, haina pe care o ții în casa ta

este a celui gol, gheata care mucezește la tine este a celui care nu are de loc și banul pe care l-ai ascuns în pământ este al săracului; faci atâtea nedreptăți, câte lucruri ai putea să dai.

Sf. Hrisostom. — Totdeodată el se înșeală luând ca bine, ceea ce este indiferent; într'adevăr, sunt lucruri bune, altele rele și altele cari țin locul de mijloc. Curățenia, smerenia și altele asemenea sunt bune; când un om le practică, devine bun; contrarul acestor lucruri este rău și omul care le face devine rău; alte lucruri țin locul de mijloc, de pildă bogăția; câteodată servește în bine, de pildă întrebuițându-o pentru milostenie; altădată în rău, de pildă fiind avar. Tot așa e și cu sărăcia care câteodată duce la blestem și altădată te face înțelept, după felul omului.

Sf. Ciril. — Astfel, bogatul nu construiește hambare permanente, ci provizorii; și ceea ce este mai nebunesc, își dă sieși viață lungă; căci urmează: „Voiți zice sufletului meu: suflete, ai multe bunătăți, strânse pentru mai mulți ani“. O, bogatele, hambarele tale gem de roade, dar ani mai mulți de unde vei putea obține?

Sf. Atanasie. — Cel ce trăește ca și cum ar muri în fiecare zi din pricina nesigurății naturale a vieții, nu va păcătui, pentru că frica îl ferește de multe plăceri; din contra, cel ce-și dă viață lungă aspiră la plăceri; căci urmează: „Odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te“; deci trăește în desfătare. — *Sf. Vasile.* — Ești atât de neînțelegător în ce privește hrana sufletului, încât îi dai alimentele trupului; de sigur, dacă sufletul este virtuos, dacă e fecund în fapte bune, dacă e legat de Dumnezeu, el posedă bunuri mari și se bucură de-o adevărată bucurie; dar, pentru că tu ești trupesc și supus patimilor, avântul tău este în trup, nu în suflet. — *Sf. Hrisostom.* — Nu se cuvine să te predai plăcerilor, să îngrași trupul și să slăbești sufletul, să-l împovărezi cu sarcini, să-l înfășori în întunec și să-l acoperi cu voal gros, pentru că în plăceri sufletul, care trebuie să stăpânească, ajunge sclav; și corpul, care trebuie să slujască, ajunge stăpân. Trupul are nevoie de hrană, nu de plăceri; îi trebuie hrană, dar nicidecum până atât încât să se sfarme și să se distrugă. În adevăr, plăcerile nu aduc pagubă numai sufletului, ele păgubesc și trupul care din puternic ajunge slab; din sănătos, bolnav; din ușor, greoiu; din frumos, diform și din tânăr, bătrân. — *Sf. Vasile.* — Il este îngăduit acestui bogat să delibereze asupra tuturor lucrurilor și să-și descopere gândurile pentru că, păcatele lui să-și primească osânda dreaptă, pe care o

merită; dar în timp ce el vorbește astfel, în taină, cuvintele lui sunt judecate în cer, de unde îi și vine răspunsul; căci urmează: „Iar Dumnezeu i-a zis: „Nebunule, în această noapte se va cere sufletul tău etc.“ Ascultă acest nume: *nebun*, care ți-se potrivește și care nu-ți este dat de un om, ci de Dumnezeu însuși. — *Sf. Grigorie.* — A fost luat în aceeași noapte acela care socotea cu vreme multă, astfel că, pe când nădăjduia într'un viitor lung adunându-și averi, n'a mai văzut nici dimineața celei de-a doua zi.

Sf. Hrisostom. — „Se va cere“. Fără îndoială că o putere înfricoșătoare era trimeasă să-i ceară sufletul; căci, după cum avem nevoie de un conducător ca să mergem dintr'un oraș într'altul, tot astfel și sufletul despărțit de trup și mergând în viața viitoare va avea nevoie să fie condus. Pentru acela sufletul rezistă și dă înapoi când vine ceasul să se despartă de trup; căci conștiința păcatelor ne face totdeauna să simțim boldul lor și mai ales când e vorba să ne înfățișăm înaintea înfricoșatei judecăți; atunci ne răsare înainte toată droaia fărădelegilor noastre și ne înspăimântă sufletul. După cum prizonierii sunt întotdeauna în mare suferință, dar cu deosebire atunci când trebuie să stea în fața judecătorului, tot așa sufletul este tulburat de păcatele lui mai ales în acest moment și mai mult încă după ce s'a despărțit de corp.

Sl. Grigorie. — Sufletul este luat în timpul nopții, când inima este în întunec; el este luat în timpul nopții, deci când n'a voit să primească lumina înțelepciunii pentru a ști ce suferințe 'l-așteaptă. Apoi adaugă: „Ale cui vor fi bogățiile ce ai strâns?“ — *Sf. Hrisostom.* — Căci le lași aici; nu numai că tu nu ai nici un folos după urma lor, dar vei fi încovoiat de greutatea păcatelor tale și, cum se întâmplă foarte adeseori, bogățiile pe cari le-ai adunat vor cădea în mâinile dușmanilor tăi și ție ți-se va cere socoteala de ele. „Așa este cela ce strânge luiși comoară, iar nu în Dumnezeu se îmbogățește“.

Bede. — Este nebun și va fi luat în timpul nopții. Cel ce vrea să fie bogat în Dumnezeu să nu strângă pentru el însuși, ci să împartă averile lui săracilor. — *Sf. Ambrosie* — Zadarnic adună bogății acela care nu știe de se va putea bucura de ele; căci ele nu sunt ale noastre, pentru că nu le putem lua cu noi; singură virtutea însoțește pe morți; mila singură ne urmează; ea dobândește, pentru cei morți, locașuri veșnice.

Tradus de Pr. MANEA POPESCU

Din «Exposition suivie des quatre évangiles»
de Thomas D'Aquin

XL. 11) Pentru ce națiunile s'au cutremurat și noroădele au cugetat lucruri triste? S'au sculat regii pământului și principii s'au coalizat în acelaș loc contra Domnului și contra Christosului său, zicând: Să rupem legăturile lor și să aruncăm dela noi jugul lor. 12) Cel ce locuște în ceruri va râde de ei, și Domnul își va bate joc de ei; atunci va vorbi către ei în mânia lui și în pornirea lui îi va doborâ. 13) Iar eu am fost pus de el rege în Sion, muntele cel sfânt al lui, să vestesc legea Domnului. 14) Domnul a zis către mine: Fiul meu ești tu, eu astăzi te-am născut. 15) Cere dela mine și-ți voi da spre moștenire națiunile și în posesiune marginile pământului; le vei păstori cu sceptru de fier, și ca pe niște vase de argilă le vei distruge. 6) Și acum, regilor înțelegeți, învățați-vă toți cari judecați pământul. 17) Serviți Domnului cu frică și gloriificați-l cu cutremur. 18) Primiți învățatura, ca să nu se mânie Domnul, și să vă înlătore din drumul dreptății, când în curând se va aprinde mânia lui. 19) Fericiti (sunt) toți cari nădăjduesc în el» (Ps. II).

XLI. Și iarăși în altă profecie Duhul profetic, anunțând prin acelaș David, că după răstignire va domni Christos, astfel zice: Cântați Domnului tot pământul și vestiți zi de zi mântuirea lui; că mare e Domnul și demn de laudă foarte, de temut mai mult decât toți zeii; că toți zeii națiunilor sunt imaginile demonilor, iar Dumnezeu a făcut cerurile. 2) Slăvă și laudă ființei lui și putere și mărire în locul templului lui; dați mărire Domnului, părintelui veacurilor. 3) Luați ofrande și ieșiți înaintea lui și adorați-l în curțile lui cele sfinte; tot pământul să se teamă în fața lui și să facă binele și să nu fie neliniștit. 4) Să fie bucurie între națiuni: Domnul a domnit din (înălțimea) lemnului (Cronice 16, 23²⁵-31; Ps. 95. (96), 1², 4¹⁰).

XLII. Iar când Duhul profetic spune cele viitoare ca deja întâmplate, cum s'a arătat în cele precedente, ca să nu dea loc la contradicere celor ce citesc, vom explica și aceasta. 2) Cele făcute cunoscute în totul, că se vor întâmpla, le prezice ca deja întâmplate; și că astfel trebuie să fie înțelese, fiți atenți cu mintea la cele ce vor fi spuse. 3) David a spus cele amintite mai sus cu 1500 de ani înainte ca Hristos, făcut om, să fie răstignit, și nimeni înainte de el n'a

fost răstignit ca să procure bucurie națiunilor, și nici după el. 4) Cât ne privește pe noi, Iisus Christos a fost răstignit, a murit, a înviat și înălțându-se la cer domnește, și vestirea transmisă din partea lui prin apostoli tuturor popoarelor este bucuria celor ce nădăjduesc în nemurirea promisă de el.

XLIII. Iar din cele spuse de noi, ca să nu creadă unii că afirmăm, că din cauza fatalității s'au întâmplat faptele prezise, vom trata și acest lucru. 2) Noi am fost învățați prin profeți, că pedepsele și corecțiunile și recompensele se dau după meritul faptelor fiecăruia, și dovedim acest adevăr; căci dacă nu este așa, și totul se face din întâmplare, aiunci (hotărîrea) nu depinde în întregime de noi; căci dacă este hotărît de destin ca acesta să fie bun și celalt rău, (apoi) nici acesta nu e de laudat, nici acela de blamat. 3) Și dacă neamul omenesc nu are putere prin liberă hotărîre să evite cele rele și să aleagă cele bune, este absolut nevinovat de faptele săvârșite. 4) Că omul se ridică sau cade prin liberă hotărîre, noi demonstrăm așa. 5) Noi vedem pe acelaș om trecând dintr'o extremă în alta. 6) Și dacă este hotărît de destin să fie rău sau virtuos, atunci (omul) n'ar fi de zeci de ori în contradicere și nu s'ar schimba adeseori; și nici n'ar exista (oameni) virtuoși sau răi, pentrucă noi am arăta destinul drept cauză a lucrurilor bune și a celor rele, lucrând contra lui însuși, sau ceeace am spus mai înainte (cf. cap. XXVIII, 4), într'adevăr ar fi (simple) păreri, fiindcă nu există nici virtute nici viciu, ci numai după părere se socotesc (faptele) sau bune, sau rele; după dreapta rațiune această (opinie) este cea mai mare neleguire și nedreptate. 7) Noi spunem, că destinul care nu greșește este acela, care dă răsplată dreaptă celor ce aleg cele bune și deasemenea celor ce fac cele rele răsplată cuvenită. 8) Dumnezeu n'a făcut pe om ca celelalte (făpturi), ca pomii și animalele neputincioase a face ceva prin alege; nici omul n'ar fi fost demn de recompensă sau de laudă, dacă binele nu era ales de el, ci exista dela sine; iar dacă era rău, pe nedrept primea pedeapsă, nefiind el cauza, ci numai nu fusese posibil să fie altfel, decât cum era.

Trad. de Diac. AL. N. CONST.

PLAN DE PREDICA SAU DE LEȚIUNE PRACTICA

CREAȚIUNEA LUMII.

I. *Pregătirea*: 1) Cele două mari puteri ale lui Dumnezeu asupra lumii sânt:

- a) Puterea creatoare.
- b) Puterea proniatoare (providență).

II. *Anunțarea*: Creațiunea lumii după referatul biblic-Geneza I, 1-II, 7.

III. *Tratarea*: 1) Dumnezeu a creat lumea din nimic.

- 2) Dumnezeu a creat lumea în șase zile,
- 3) Întâiu Dumnezeu a creat lumina.

4) În al doilea rând Dumnezeu a statornicit ordinea.

a) A despărțit Cerul de adânc. b) A despărțit întunerecul de lumină: zi și noapte. c) a despărțit pământul de ape și a numit pământul uscat; iar apele pâraie, râuri, fluvii, mări și oceane. d) În al treilea rând Dumnezeu a făcut împodobirea: A împodobit Cerul cu luminătorii, iar pământul cu ierburi, flori, plante și pomi roditori. e) A creat viața: vegetală, animală, minerală, viața pasărilor și viața peștilor. f) În urmă Dumnezeu a creat pe om ca încoronare a operei Sale. g) Dumnezeu s'a odihnit.

IV. *Asocierea*: E bine să zicem, „creațiunea”, iar nu facerea lumii, fiindcă *facere* înseamnă a face ceva din ceva, iar creațiune înseamnă a face ceva din nimic. b) Unul este Cerul spiritelor făcut la început de Dumnezeu și altul este Cerul stelelor făcut în ziua a patra. c) În opera creațiunii observăm o înțeleaptă gradațiune, mergând dela existențele simple la cele complexe, dela cele mici spre cele mari. d) Din referatul istoric al creațiunii înțelegem că lumea nu este veșnică: „Și acum, Tată, proslăvește-Mă la Tine însuși cu

slava, pe care o aveam la Tine înainte de a fi lumea”. (Ioan XVII, 5). e) Pentru Dumnezeu a vorbi „este a voi” — așa în cât Dumnezeu a creat lumea numai cu voința Sa. (Psalm. 148, 5). f) Lumea nu este omenire, ci tot ce este în jurul nostru văzut și nevăzut: universul. g) Dumnezeu a creat totul din iubire și deaceia nu ne cere de cât iubire. h) El a creat totul, pentru binele și folosirea noastră: pământul, plantele și animalele pentru hrana și susținerea noastră, corpurile cerești pentru învățătura noastră, colorile și cântecile pasărilor pentru înnobilarea noastră, sărăcia, boale, nefericirea și necazurile pentru încercarea și examinarea noastră. j) Dumnezeu a creat lumea în șase zile: ne spune biblia; iar știința spune că au trecut mii de ani până ce să se formeze lumea. Nu este nicio contradicție între biblie și știință, fiindcă zilele biblice reprezintă epocile de destășurare în timp ale operei de creațiune a lui Dumnezeu. l) În ziua a 7-a Dumnezeu s'a odihnit nu fiindcă obosise, ci pentru că a vrut să ne învețe pe noi oamenii să ne împărțim munca noastră și să ne odihnim în ziua a 7-a, ziua noastră de odihnă este Dumineca.

V. *Aplicarea*: a) Prin trup sântem legați de pământ și lumea fizică, iar prin suflet sântem asemenea lui Dumnezeu. b) Să ne folosim de ființele și lucrurile mâinilor lui Dumnezeu, dar să nu ne pierdem sufletul. c) Să respectăm Duminica și sărbătorile, oprindu-ne din lucrul nostru și dând slavă lui Dumnezeu, care ne-a creat și ne supraveghează prin pronia Sa divină. d) Rostiți rugăciunea „Tatăl nostru”, care este rezumatul cel mai fidel al referatului biblic despre creațiune.

Pr. Dr. MARIN C. IONESCU
Biserica „Sf. Ștefan Cuibu cu Barză”

C R O N I C A I N T E R N Ă

Duminică 21 Oct., s'au făcut sfințirea și așezarea antemisului la mănăstirea Toplița, întemeiată de I. P. S. Sa Patriarhul.

Sărbătoarea s'a desfășurat în mijlocul unei mari însuflețiri, prilejuind o puternică manifestare a poporului românesc din comună și plaiurile învecinate.

Sfânta slujbă s'a săvârșit de un sobor de preoți, în frunte cu protopopul D. Antal, reprezentând pe P. S. Ivan Episcop al Vadului și Feleacului.

La sărbătoare au luat parte: I. P. S. Sa Patriarhul, d-n ministru dr. N. Lupu, general Ion Manolescu, directorul soc. „Cultul Eroilor”, Stănescu, prefectul jud. Ciuc, Bărcănescu, prefectul jud. Mureș, protopopul Moldovan, deputat, avocat Dim. Rădulescu, arhimandritul Justin, Protosing.

Teofil Ionescu și diacon Marius Constantinescu reprezentanții autorităților locale, notabilitățile orașului și mii de țărani.

De dimineață, țărani români, în pitorescul lor port național, amintind pe plășii lui Ștefan Vodă, au început să coboare în Toplița, ocupând bisericuța mănăstirii și curtea împrejmuitoare.

Slujba religioasă, săvârșită după orânduile hotărâte de I. P. S. Sa Patriarh, a fost profund impresionantă.

După terminarea serviciului divin s'au rosti cuvântări. Protopopul Moldovan a înfățișat trecutul mănăstirilor ardeleni și importanța ctitoriei fundată de I. P. S. Patriarh.

În numele P. S. Episcop al Clujului, a vorbit Protopopul D. Antal. Făcând istoricul luptelor

pentru păstrarea religiei ortodoxe, asigură pe I. P. S. Patriarh că poporul românesc va ști și de aci înainte să-și facă datoria față de biserică și neam.

Cuvântarea I. P. S. Patriarhului Înalt Regent

Ca fiu al acestor plaiuri, vrut-a Domnul să mă învrednicească să-i închin acest sfânt locaș, în comuna mea natală pentru pomenirea părinților mei, țărani, și a ostașilor, jertfiți pentru desrobirea neamului.

Pentru o mai adâncă înțelegere sufletească a Ardealului, trebuie să ne întoarcem cu multe sute de ani în urmă, la vremurile voevozilor români.

Primele mănăstiri și episcopii ardeleni se datoresc voevozilor din Muntenia și Moldova.

Dovadă sunt mănăstirea Galașilor, din Țara Oltului, unde Vlad Țepeș trimise ca episcop pe călugărul Macarie, mănăstirea Prislopului, restaurată de Zamfira, fiica lui Moise Vodă, etc.

N'a fost zi, fără ca frații noștri de peste Carpați, voievozi și vlădici, să nu ajute sufletește pe frații lor ardeleni.

Veacurile trecute dovedesc, că acest ajutor duhovnicesc a fost dat cu mult mai înainte, când nici umbră nu putea fi de vreo unire politică imediată.

Tendința de unificare sufletească formează însă lozinca tuturor voevozilor români.

La miază noapte, Ștefan cel Mare fondă mănăstirea Vadului, care deveni episcopia Vadului și Feleacului de mai târziu, episcopie reînviată anii trecuți odată cu liberarea de jugul străin. Asemenea Radu cel Mare întemeie mănăstirea Geoagiului.

Acela care întrezări însă puțința de a valorifica politicește legăturile bisericesti dintre frații de dincoace și dincolo de Carpați, fu Mihai Viteazul.

În legământul, ce acesta face cu principele unguresc Sigismund Batory, reuși să câștige pentru vlădicii din Țara Românească, dreptul de a sfinți pe vlădicii și preoții români din Țara Ardealului.

Titulatura Mitropoliei Ungro-Vlahiei o dovedește.

Prin aceasta, legătura sufletească a românilor de ambele părți ale Carpaților devine din cele mai strânse, creindu-se o unitate în datinile bisericesti, care nu ducea alt undeva decât la unirea sufletească a nației.

Astfel, Mihai Viteazul înainte de a fi reușit să desăvârșească și să mențină unitatea politică a românilor, izbutește să asigure unitatea sufletească a poporului românesc.

Primejdia acestei unități sufletești a românilor

nu putea să scape Curții dela Viena, care începe a prigoni aprig biserica și pe vlădicii români.

Mănăstirile, acele focare de cultură națională, fură distruse, iar vlădicii alungați.

Dar atât poporul și cu atât mai mult călugării se dovediră a fi mai tari ca puterea nimicitoare a oștilor césaro-crăești.

Lupta pentru menținerea unității sufletești continuă cu tot mai multă tărie și jertfă.

De aceea, noi cei dela cârma Țării am socotit ca o sfântă, românească și bisericască îndatorire de a învia din cenușa lor, vechile așezări bisericesti, în care s'a zămislit unitatea sufletească a poporului român, din care apoi, cu jertfele grele ale ostașilor din vechiul regat, a răsărit ca ceva firesc România Mare, una și nededespărțită.

Aceste gânduri m'au îndemnat să reînnoesc această veche bisericuță din Meșterhaza, pentru a o transforma în mănăstire, unde poporul să învețe a-și iubi mai presus de toate neamul și a-și venera strămoșii.

Acum, când unitatea politică este înfăptuită și avem iară o turmă și un păstor, să lucrăm cu toții temeinic la deplina închegare și înălțare a neamului, păstrând cu sfințenie moștenirea ce ne-o încredințară voevozii și vlădicii: unitatea sufletească a Neamului românesc de pretutindeni și credința strămoșească.

După serbare a avut loc o masă comună la d-na și d. P. Cristea, unde oaspeții au fost primiți cu inimă creștină și dragoste românească.

PAROHIE VACANTĂ

Se publică concurs pentru ocuparea parohiei Gorganu de jos, com. Gorganu vacantă pe 1 Noembrie a. c. prin transferarea Pr. Ioan M. Popescu.

Parohia are două biserici, una în construcție; casă parohială nu are.

Are aproape 30 pogoane de pământ. Se folosește de personal numai 17 pogoane, restul se arendează. Numărul familiilor se cifrează peste 300, iar venitul anual din parohie poate fi 6—8000 lei

Cererile pentru ocuparea postului, însoțite de toate actele, se vor înainta protoierii în termen de 30 zile dela data acestei publicațiuni.

Protopop, ILIE CERCI L
